

صداهای ممنوع: وجه ناگفته پیروزی اسرائیل در جنگ شش روزه

علی امینی نجفی پژوهشگر حوزه فرهنگ و هنر

http://www.bbc.co.uk/persian/arts/2015/02/150219_141_cinema_6days_war_documentary

مستند بلند "صداهای سانسور شده" یا "صداهای ممنوع" وجه پنهان پیروزی نظامی اسرائیل را در جنگ شش روزه اش با اعراب نشان می‌دهد.

این فیلم ۸۴ دقیقه‌ای به کارگردانی مور لوشی به تازگی در جشنواره بین‌المللی فیلم برلین ۲۰۱۵ به نمایش در آمد.

فیلم برای نخستین بار از مجموعه‌ای از حلقه نوارهای صدا پرده برمی‌دارد که سالیان دراز دسترس به آنها ناممکن بوده است. این نوارها طی گفت‌وگو با گروهی از سربازان ارتش اسرائیل ضبط شده‌اند که در "جنگ شش روزه" سال ۱۹۶۷ شرکت کرده بودند.

تنها چند روز پس از پایان سومین جنگ اعراب و اسرائیل، آموس اوز، نویسنده نامی اسرائیلی، و ابراهام شاپیرا، روزنامه‌نگار، در چند کیبوتس (شهرک کار و زندگی اشتراکی) پای صحبت سربازان نشستند. هدف آنها ثبت برداشت و واکنش نظامیان اسرائیلی نسبت به پیروزی ای بود که ارتش کشورشان بدان دست یافت.

ارتش اسرائیل طی ۶ روز از ماه ژوئن سال ۱۹۶۷ ارتش‌های مصر و اردن و سوریه را شکست داد و شمار زیادی از سربازان سه کشور عربی را کشت یا اسیر کرد. در این جنگ اسرائیل بر صحرای سینا، کرانه باختری رود اردن، نوار غزه و بلندی‌های جولان چیره شد و وسعت خاک خود را به سه برابر رساند.

در نخستین روزهای پس از جنگ در خیابان‌های اسرائیل غوغای شور و شادی برپا بود و مردم این کشور به قهرمانی و دلاوری سربازان افتخار می‌کردند. این تصویر تا امروز در اسرائیل رواج دارد و در رسانه‌های جمعی و کتاب‌های درسی این کشور تبلیغ می‌شود. گفته می‌شود که اسرائیل در دفاع از حق موجودیت خود دلاوران جنگید و به پیروزی بزرگی دست یافت.

اما فیلم "صداهای ممنوع" تصویری متفاوت نشان می‌دهد و می‌گوید که برخلاف تصور، این جنگ برای اسرائیل تنها پیروزی و افتخار در بر نداشت، بلکه وجهی زشت و تاریک نیز داشت. برخی از سربازانی که تبلیغات دولتی از آنها به عنوان "قهرمان ملی" نام می‌برد، جنگ را "عملیات وحشیانه و کثیف" می‌خوانند که تا امروز از ضربه روحی آن رهایی نیافته‌اند.

این سربازان با وجدانی ناراحت و عذاب‌دیده به گذشته می‌نگرند. آنها می‌گویند که اسرائیل پس از جنگ به "نیروی اشغالگر" بدل شد، به سرکوب قوم "مغلوب" پرداخت و "مردم را از زادبومشان بیرون راند، هرچند آنها هیچ نقشی در جنگ نداشتند و با مسالمت در زمین‌های خود کار و زندگی می‌کردند".

برخی از سربازان که در فیلم صدای دیروز خود را می‌شنوند، گریه می‌کنند و می‌گویند که به ویژه پس از خاتمه عملیات نظامی بود که آنها به "سرشت وحشیانه و کثیف جنگ" پی بردند. یکی از سربازان می‌گوید که در جریان عملیات به او ثابت شد "هر گامی در جهت برتری و تسلط اسرائیل، در عمل، ظلمی در حق فلسطینی‌ها بوده است".

بازیابی نوارهای فراموش‌شده

آموس اوز و ابراهام شاپیرا قصد داشتند نوارهایی را که از گفت‌وگو با سربازان فراهم کرده بودند، در کتابی به نام "روز هفتم" منتشر کنند، اما با مخالفت اداره سانسور ارتش روبرو شدند. نوارها توقیف شدند و تنها مقدار اندکی از آنها انتشار بیرونی پیدا کرد.

مور لوشی، مستندساز جوان اسرائیلی، با استفاده از دهها ساعت نوار و جلب همکاری تهیه‌کنندگان نوارها، فیلمی ساخته است که روایت اسرائیلی از جنگ را زیر سؤال می‌برد.

خانم لوشی پخش نوارهای صدا را با مجموعه ای از تصاویر جنگ شش روزه همراه کرده است که بسیاری از آنها از آرشیوهای بریتانیا و امریکا و اسرائیل به دست آمده و برای نخستین بار منتشر می‌شوند.

در فیلم‌های خبری و مستند صحنه‌هایی از عملیات نظامی ارتش اسرائیل به ویژه در برخورد خشن با شهروندان فلسطینی، حملات به روستاها و کشتار اسیران جنگی دیده می‌شود.

عکس‌هایی از مردم آواره در جاده‌ها و اجساد پراکنده بر زمین، تصویری واقع‌گرایانه تر از عملیات نظامی اسرائیل را نشان می‌دهند و به قول یکی از سربازان راوی در فیلم، یادآور "هولوکاست و تعقیب یهودیان به دست مأموران آلمان نازی" است.

سربازی می‌گوید اگر اعراب برنده این جنگ بودند، بی‌تردید آنها هم چنین قساوتی از خود نشان می‌دادند، اما این دیدگاه نمی‌تواند وجدان انسانی را آرام و "بی‌عدالتی" را توجیه کند.

پیامی که فیلم القا می‌کند، همان چیزی است که آموس اوز به صراحت به زبان آورده است: "رسیدن به پیروزی بر پایه بی‌عدالتی و ستم به دیگران دروغی بیش نیست. نزدیک نیم قرن پس از پایان جنگ، هنوز صلحی پایدار در منطقه برقرار نشده و تا زمانی که ظلم و بی‌عدالتی ادامه داشته باشد، برقرار نخواهد شد".